

ACADEMISCHE WERKPLAATS KAJAK: SAMEN OP KOERS VOOR BETERE ZORG VOOR JEUGDIGEN MET EEN LVB EN PSYCHISCHE PROBLEMEN

Marielle Dekker¹
Wouter Groen²

Alweer vier jaar geleden hebben het [Landelijk Kenniscentrum LVB](#) en het [Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie](#) de Academische Werkplaats Kajak (AW Kajak) opgericht. Bijzonder, want het komt niet vaak voor dat de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking (VB-zorg) en de GGZ de handen ineenslaan. Toch hebben psychologen, psychiaters en orthopedagogen en andere professionals van de kernleden van AW Kajak (Karakter, Pluryn, de Bascule, 's Heeren Loo, Ambiq en De Banjaard/Youz) zich hard gemaakt voor gezamenlijke kennisdeling en kennisontwikkeling – en met succes! In dit artikel laten we zien op welke koers de AW Kajak nu ligt.

Samen koers bepalen

Kinderen en jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking (LVB) hebben het over het algemeen niet makkelijk in de huidige maatschappij. Ze hebben te kampen met complexe, elkaar beïnvloedende sociale, verstandelijke en praktische beperkingen, en hoge verwachtingen ten aanzien van zelfredzaamheid. Voor degenen die daarnaast ook nog eens psychische klachten hebben, is het nog lastiger zich staande te houden. Deze groep met een dubbele draaglast, vraagt om een specialistische en domein-overstijgende aanpak, waarbij de cliënt en zijn omgeving nauw betrokken worden. Dit is nodig om ervoor te zorgen dat deze jeugdigen zich kunnen blijven ontwikkelen en ze een zo volwaardig en waardevol mogelijk leven kunnen leiden.

Een goede samenwerking over de schotten van de LVB-zorg en de GGZ heen is hiervoor noodzakelijk. De AW Kajak bepaalt daarom samen met haar leden, afkomstig uit verschillende disciplines en organisaties binnen de LVB-zorg en de jeugd-GGZ, de koers van de gezamenlijke kennisontwikkeling en kennisdeling op het gebied van LVB en psychiatrie.

Kennisdeling AW Kajak op koers

Door het organiseren van werkgroepen met deelnemers uit verschillende disciplines en domeinen, creëren we een actieve netwerkstructuur waarbinnen we bestaande kennis, toepassingen en 'best practices' bundelen op het specifieke terrein van zorg voor kinderen, jeugdigen en jongvolwassenen met een LVB en psychische problemen. Aangezien de overgang van jeugd-GGZ naar volwassenen-GGZ, van school naar werk of dagbesteding, en van thuiswonend naar zelfstandig of begeleid wonen extra belastend kan zijn voor deze kwetsbare groep, is ook samenwerking tussen jeugdzorgaanbieders en de volwassenen-LVB-zorg en de GGZ voor volwassenen een 'must'. De AW Kajak is daarom ook een samenwerking aangegaan met [Kenniscentrum Phrenos](#) en de [Kennisgroep LVB & GGZ](#) van het Landelijk Kenniscentrum LVB.

De multidisciplinaire en domein-overstijgende werkgroepen van de AW Kajak hebben kennis uit onderzoek en praktijk gebundeld in waardevolle handreikingen. Er zijn inmiddels 3 gratis te downloaden handreikingen verschenen: [Handreiking Middelengebruik en verslaving bij mensen met een LVB](#)

¹Onderzoekscoördinator (m.dekker@awkajak.nl).

²Projectleider (w.groen@awkajak.nl)

[Handreiking CGT bij jeugdigen met een LVB en een psychische stoornis](#)

[Handreiking Psychofarmaca bij jeugdigen en jongvolwassenen met een LVB en psychische stoornissen](#)

In de *Handreiking Middelengebruik en verslaving bij mensen met een LVB* wordt ingegaan op de opties voor beschikbare methodieken en interventies voor: het signaleren, bespreekbaar maken, in kaart brengen en behandelen van middelengebruik. De handreiking is specifiek gericht op jongeren en volwassenen met een LVB. Het [schema Beschikbare interventies LVB & verslavingsproblematiek](#) geeft een mooi overzicht en heeft directe links naar websites voor meer informatie. Verder biedt deze handreiking achtergrondinformatie en tips voor interessante boeken, artikelen, rapporten en websites over middelengebruik en verslavingsproblematiek bij mensen met een LVB.

De *Handreiking Cognitieve gedragstherapie bij jeugdigen met een licht verstandelijke beperking en een psychische stoornis* gaat onder andere in op het belang van een goede indicatiestelling, de minimale voorwaarden om van CGT te profiteren, de aanpassingen die nodig zijn in de behandeling van cliënten met een LVB en het belang van een integrale benadering, waarbij de jeugdige, de ouders en het systeem betrokken zijn. Een stappenplan CGT bij jeugdigen met een LVB geeft een praktisch en beknopt overzicht van de stappen: 1. Diagnostiek en indicatiestelling; 2. Aanpassingen CGT bij jeugdigen met een LVB; 3. Monitoring en stoppen met de behandeling; en 4. Alternatieven. Verder wordt er een uitgebreid overzicht gegeven van beschikbare werkboeken CGT, geordend naar psychische problematiek, leeftijd en effectiviteit en zijn er directe links naar websites voor meer informatie.

De *Handreiking Psychofarmaca bij jeugdigen en jongvolwassenen met een LVB* is een aanvulling op de reguliere richtlijnen voor psychofarmaca zoals beschreven in het Farmacotherapeutisch Kompas, het Formularium van het

Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie en het Kinderformularium. De handreiking is bedoeld voor AVGs, psychiaters, en verpleegkundig specialisten die werken met patiënten met een LVB. In deze handreiking worden kort de algemene aspecten die extra aandacht vragen bij de behandeling met psychofarmaca bij mensen met een LVB, zoals consultvoering, neurobiologische aspecten en contextuele factoren besproken. In het formularium worden aspecten genoemd die anders zijn dan in de reguliere populatie, zoals specifieke doseringen, voorzorgen en maatregelen.

In de loop van 2020 verwachten we ook de Handreiking Tijdig signaleren en behandelen van trauma-gerelateerde problemen bij jeugdigen met een LVB én de Handreiking diagnostiek en behandeling van problematische gehechtheid bij jeugdigen met een LVB online te kunnen presenteren.

Daarnaast heeft Karakter als werkgroep binnen AW Kajak de blended psycho-educatie module [Straatwijzer](#) ontwikkeld en onderzocht. Deze wordt aangeboden binnen Jouw Omgeving. Straatwijzer is een programma voor jongeren vanaf 12 jaar met een LVB met daarnaast een psychiatrische aandoening, en hun ouders. Er is een aparte versie voor jongeren, en één voor ouders. Voor jongeren is de psycho-educatie gericht op de LVB en eventuele bijkomende psychische stoornissen.

Ook heeft het Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie als werkgroep binnen de Academische Werkplaats Kajak de gratis [e-learning Transitiecoach LVB](#) samen met verschillende partners ontwikkeld. De transitiecoach bereidt jongeren met een LVB en psychische problemen voor op de veranderingen in het leven en de zorg rond hun achttiende jaar.

In 2020 gaan we aan de slag met nieuwe thema's, zoals LVB & psychotische stoornissen en LVB & depressieve stoornissen.

Koersen op ontwikkeling van nieuwe kennis

De AW Kajak werkgroep 'Onderzoek & Ontwikkeling' houdt zich bezig met het agenderen, initiëren, schrijven en ondersteunen van onderzoeksprojecten op het gebied van LVB en psychiatrie. En met succes! De werkgroep O&O van de AW Kajak heeft van ZonMw anderhalf miljoen euro subsidie voor een 8-jaar lopend onderzoek naar psychische problematiek bij jeugdigen met een LVB ontvangen. Het onderzoeksproject onder de naam Dutch Intellectual Disability Study (DIDS) gaat over de 'prevalence, course and treatment effects of psychopathology in youth (0-25 years) with mild intellectual disability or borderline intellectual functioning in large existing cohorts and a new idiosyncratically-dynamically mapped treatment cohort'. Een lange naam voor een praktisch en relevant onderzoek: onderzoekers van de Radboud Universiteit en het Radboudumc gaan samen met maatschappelijke partners in kaart brengen hoe vaak jongeren met een LVB psychische problemen hebben, hoe het beloop is, welke factoren risicoverhogend of juist beschermend zijn en hoe deze samenhangen met de toegang tot zorg en behandelingseffecten. Dit wordt o.a. bereikt door het samenvoegen van data uit grote bestaande longitudinale bevolkingsonderzoeken, zoals Generation R, Trails, Lifelines, ABCD-studie en het Nederlands Tweeling Register en het samenvoegen van klinische data verzameld via o.a. Routine Outcome Measuring van onze partners. De uitkomsten worden gebruikt om de behandeling van jongeren met een LVB te optimaliseren en te monitoren in een nieuw longitudinaal klinisch cohort. Dit wordt gedaan middels een innovatieve, persoonsgerichte methode, te weten iamYu (genomineerd voor de Medische Inspirator Prijs 2019).

Kennisdeling samen op koers!

Het tweede AW Kajak Congres LVB & Psychiatrie: Samen op Koers! dat gepland stond op 9 juni 2020 zal vanwege de Corona-maatregelen verschoven worden naar 3 juni 2021. We zullen de komende maanden via Webinars kennis gaan delen.

Meer informatie?

Informatie over de AW Kajak is te vinden op de website (www.academischewerkplaatskajak.nl). We zijn te bereiken via e-mail (info@awkajak.nl) of via het telefoonnummer van het Landelijk Kenniscentrum LVB (030 740 04 00).